

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов та інформаційно-
комунікативних технологій

КУРСОВА РОБОТА

з методики навчання англійської мови
на тему: «Методика формування англійськомовної лексичної
компетентності в учнів основної школи
з використанням мультимедійних технологій»

студентки групи Соа 12-19
педагогічного факультету романо-германської
та української філології
освітньої програми «Іноземні мови
та літератури, методика навчання іноземних
мов і зарубіжної літератури (англійська мова
і друга західноєвропейська мова)»

Овсейчук Катерини Віталіївни

Члени комісії:

_____ Борецька Г.Е.
(підпис)

_____ Кузьменко Ю.В.
(підпис)

_____ Устименко О.М.
(підпис)

Науковий керівник: кандидат педагогічних
наук, доцент,

Борецька Г.Е.
Національні шкала

Кількість балів

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	5
1.1. Поняття іншомовна лексична компетенція у науковій літературі.....	5
1.2. Зміст та структура іншомовної лексичної компетентності.....	8
1.3. Етапи формування іншомовної лексичної компетентності.....	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	14
2.1. Методичні положення формування іншомовної лексичної компетентності.....	14
2.2. Система вправ з формування іншомовної лексичної компетентності.....	17
2.3. Розробка методичного заняття з формування іншомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійних технологій.....	21
ВИСНОВКИ.....	26
РЕЗЮМЕ.....	28
SUMMARY.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Актуальність дослідження. Лексична компетентність є важливим елементом мовної компетентності, що передбачає володіння словниковим запасом та вмінням користуватися ним у відповідних контекстах. У шкільному віці особливо важливо розвивати лексичну компетентність учнів, оскільки це забезпечує їх успішне вивчення англійської мови та майбутнє володіння нею.

Методика формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням мультимедійних технологій передбачає використання сучасних засобів навчання, таких як комп'ютери, проектори, електронні дошки тощо. Ці засоби дозволяють зробити уроки цікавими та захоплюючими для учнів, а також сприяють розвитку їх креативності та мислення.

Основними методами формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі є використання різноманітних ігор, вправ та завдань, що сприяють розширенню словникового запасу учнів та розвитку навичок користування ними. Також використання мультимедійних технологій дозволяє вивчати англійську мову в контексті, що є важливим для ефективного вивчення мови.

Отже, методика формування лексичної компетентності на уроках англійської мови в основній школі з використанням мультимедійних технологій є важливим елементом сучасної методики навчання та сприяє успішному вивченню англійської мови учнями.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблемі формування англійськомовної компетентності присвячено дослідження: В. Ф. Аітова, Н. М. Бідюк, Л. Біркун, І. О. Зимньої, М. Кенела, Г. О. Китайгородської, С. В. Козак, О. О. Леонтьєва, Є. І. Пассова, С. Савіньона, М. Свейна, В. Л. Скалкіна, Д. Хаймза та ін.

Зокрема, Н. М. Бідюк визначає іншомовну лексичну компетентність як сукупність здібностей, знань, умінь, навичок, ставлень, цінностей, ініціатив та

комунікативного досвіду особистості, необхідних для розуміння чужих та продукування власних програм мовленнєвої поведінки, адекватним цілям, сферам, ситуаціям спілкування.

Мета роботи: дослідити методику формування лексичної компетентності учнів основної школи на уроках англійської мови з використанням мультимедійних технологій.

Об'єкт дослідження: методика формування англійськомовної лексичної компетентності.

Предмет дослідження: методика використання мультимедійних технологій для формування лексичної компетентності учнів на уроках англійської мови.

Завдання роботи:

- 1) проаналізувати сучасні підходи до формування лексичної компетентності в учнів основної школи;
- 2) дослідити можливості використання мультимедійних технологій для формування лексичної компетентності учнів.
- 3) розглянути методичні основи формування іншомовної лексичної компетентності в учнів основної школи з використанням мультимедійних технологій.
- 4) розробка фрагменту уроку на формування лексичної компетентності.

У процесі дослідження використано комплекс науково-дослідницьких **методів**, які відповідають його меті і завданням, а саме: теоретичних: аналіз філософської, соціологічної, психологічної, педагогічної, історичної, методичної літератури з метою обґрунтування теоретико-методологічних засад проблеми; логіко-структурний аналіз досліджуваної проблеми.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, резюме, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

1. 1. Поняття іншомовна лексична компетенція у науковій літературі

Навчання англійської мови займає одне з провідних місць у загальному навчанні учнів та і взагалі у всебічному розвитку. Одним із важливих завдань, яке ставить вчитель перед учнем у процесі навчання іноземної мови, це оволодіння лексичною компетенцією.

Особливість формування лексичної компетенції школярів у тому, що вона пов'язана з усією освітньою роботою і здійснюється в процесі роботи над розвитком лексичного досвіду. Оволодіння лексичною компетенцією, у свою чергу, становить основу навчання учнів англійської мови.

Дослідженням формування іншомовної лексичної компетенції такі видатні психологи, педагоги та лінгвісти, як Гальсакова Н. Д., Рогова Г. В, Соловова Є. Н., Мачхелян Г. Г., Перестоніна І. Л. та ін.

А.В. Коротун визначає компетенцію як інтегральну властивість особистості, що відображає її готовність і здатність застосовувати у своїй професійної діяльності знання, уміння, навички, особистісні якості, що дозволяють їй мобілізуватися виконання цієї діяльності, самооцінювати результати своєї діяльності [4, с. 240]

М. Кеналь та М. Свейн визначають комунікативну компетенцію як синтез знань основних граматичних принципів, знання як мова використовується в соціальних ситуаціях для виконання комунікативних функцій та знання [7 , с. 73].

У 1975 році опис іншомовної комунікативної компетенції було дано Ван Еком. У її структурі він виділяв шість компонентів:

- лінгвістичний (знання вокабуляра та граматичних правил);
- соціолінгвістичний (уміння використовувати та інтерпретувати мовні форми відповідно до ситуації/контексту);
- дискурсний (уміння розуміти та логічно вибудовувати окремі висловлювання з метою смислової комунікації);
- стратегічний (уміння використовувати вербальні та невербальні стратегії для компенсації відсутніх знань);
- соціокультурний (певний ступінь знайомства із соціокультурним контекстом);
- соціальний (бажання та готовність взаємодіяти з іншими, вміння керувати ситуацією) [9, с. 22].

М. Кеналь та М. Свейн у 1980 р. висунули свою концепцію в методиці формування іншомовної комунікативної компетенції, у якій вони виділяють 3 її складові компоненти:

- граматичний (володіння мовним кодом),
- соціолінгвістичний (знання соціокультурних правил та правил дискурсу),
- стратегічний (уміння використовувати вербальні та невербальні стратегії спілкування) [4, с. 240]

У науковій літературі іншомовна лексична компетенція розглядається як здатність особи розуміти, вживати, та відтворювати лексичні одиниці й фразеологічні засоби в межах певної іноземної мови [4, с. 242]. Це включає в себе знання слів, ідіом, фразових дієслів та інших виразів, які стосуються конкретної мови.

Іншомовна лексична компетенція має важливе значення у процесі навчання іноземній мові, оскільки вона безпосередньо впливає на рівень розуміння текстів, комунікації та взаємодії з носіями мови.

Іншомовна комунікативна компетенція – знання, навички та вміння, необхідні для розуміння іншомовного учасника діалогу та генерування власної моделі мовної поведінки, адекватної цілям та ситуаціям спілкування [3, с.53]. Комунікативна компетенція має власну структуру (рис. 1.1.).

Рис.1.1. Структура комунікативної компетенції

Процес формування лексичної компетенції становить найбільший інтерес і вимагає подальших досліджень, оскільки «саме з накопичення лексичного запасу, зі збагачення словника учнів починається оволодіння ними вимовою» [3, с. 55].

Процес формування іншомовної лексичної компетенції передбачає взаємопов'язану та взаємозалежну єдність іншомовної мови та накопичення лексичного запасу, оскільки лексична компетенція формується в процесі комунікативної діяльності учнів, а комунікативна компетенція удосконалюється у міру становлення лексичної компетенції.

Лексична компетенція як система включає 5 компонентів: мотивацію, пізнання, практичну діяльність, рефлексію, поведінковий компонент [12, с. 47].

Мотиваційний компонент визначає цілі та мотиви навчання лексиці, стимулює активність учнів до вивчення іноземної мови. Пізнавальний, або когнітивний компонент «відповідає» за сформовані знання про лексичні одиниці, та активність надалі їх застосування на практиці. Практичний компонент «забезпечує» вміння застосовувати та сприймати лексичні одиниці у процесі комунікації. Рефлексивний компонент «спонукає» аналізувати рівень володіння та правильність застосування засвоєних лексичних одиниць у промові. Поведінковий компонент передбачає вміння самостійно працювати з лексичними одиницями [14, с. 112].

Отже, іншомовна лексична компетенція є важливим елементом мовної освіти та досліджень, особливо в науковій літературі. Вона визначає здатність особи розуміти та використовувати лексику іншої мови на належному рівні. Розвиток іншомовної лексичної компетенції забезпечує більш ефективну комунікацію між науковцями з різних країн та сприяє поглибленню знань в різних галузях науки.

1.2. Зміст та структура іншомовної лексичної компетентності

Лексична компетенція є здатністю учня визначати значення слова в контексті, можливість використовувати його в усній та письмовій формі. Варто зазначити, що лексична компетенція також включає знання системи і норм мови, що вивчається, які в подальшому застосовуються на практиці, тобто в мові.

В основі лексичної компетенції лежить лексична навичка. Лексичні навички включають знання про слово, як найважливішої одиниці мови, її форми, значення і вживання. Звернемося до визначення лексичного досвіду Кожем'яко Н. В., Мостицька Л. М як:

1. Здатність миттєво викликати із довготривалої пам'яті слово залежно від конкретної мовної задачі;

2. Включати його в мовний ланцюг [6, с. 77].

Слова в нашій пам'яті існують не ізольовано, вони включені в систему лексико-семантичних відносин, що містить у собі два типи структурних відносин: парадигматичні синтагматичні. Саме ці стосунки допомагають викликати слово з довготривалої пам'яті та включати її в мовний ланцюг.

Синтагматичні відносини являють собою рівень лінійного розгортання, поєднання слів у словосполучення та пропозиції. Такі асоціації характерні для молодших школярів, які пов'язують слово «склянка» з «молоком», прикметник «добрий» із словом «хлопчик». У міру як дитина зростає мислення змінюється на і стають характерними парадигматичні зв'язки [6, с. 78].

Парадигматичні відносини пов'язані з різними рівнями граматичних, фонетичних та інших парадигм. Є вертикальним зрізом, який включає не тільки різні форми слова, а й синоніми, антоніми, інші слова близькі за контекстом. Починаються асоціації слів «склянка» з «кухлем» та «хороший» з «поганим». Для формування лексичного досвіду необхідно встановлення міцних парадигматичних зв'язків слів. Ці зв'язки зумовлюють міцність запам'ятовування та виклик із довготривалої пам'яті потрібного слова.

Без зв'язку синтагматичні зв'язки нічого очікувати мати жодного значення, оскільки пов'язувати нічого.

У практиці викладання іноземних мов формуванню та встановленню парадигматичних та синтагматичних зв'язків приділяється мало уваги. З цього ми спостерігаємо тенденцію швидкого забування слів, що призводить до скорочення активного мінімуму учнів. У шкільному віці поділяють активний та пасивний лексичний мінімум [4, с. 242].

Активний лексичний мінімум – це той лексичний матеріал, яким учні мають користуватися для вираження думок в усній та письмовій формі, а також розуміти думки людей при спілкуванні. Активний запас порівняно обмежений. Він

формується в результаті ґрунтового опрацювання матеріалу і використовується в мовленні.

Пасивний лексичний мінімум – це та лексика, яку учні повинні лише розуміти при сприйнятті чужих думок в усній формі (при аудіювання) та письмовій (при читанні). Пасивний запас значно ширший, ніж активний. Межі між пасивним та активним мінімумом дуже рухливі, можуть змінюватись від низки умов [2, с. 92].

Для збагачення активного та пасивного мінімуму слід формувати стійке семантичне поле учнів, звертати увагу на фактори які впливають на його кількісний та якісний склад. Індивідуальне семантичне поле має динамічний характер, який полягає в розширення та звуження.

Іншомовна лексична компетентність – це здатність розуміти та використовувати слова та словосполучення в іншій мові. Це включає знання лексики, її значень, синтаксису та контексту, в якому вона використовується. Структура іншомовної лексичної компетентності може бути розділена на кілька складових частин:

- Словниковий запас: знання окремих слів і виразів, що входять до лексичного складу мови. Словниковий запас включає лексичну кількість, тобто кількість слів та виразів, які людина знає, а також лексичну глибину, тобто розуміння варіантів значень слів та їх вживання в різних контекстах.

- Спосіб вивчення слів: вміння навчатися нових слів і розвивати словниковий запас. Це включає в себе ефективну стратегію вивчення слів та вміння користуватися різними джерелами інформації, такими як словники, інтернет-ресурси, аудіо- та відео матеріали.

- Граматичні знання: знання граматичних правил мови та їх використання у зв'язку зі словниковим запасом. Це включає знання частин мови, розуміння синтаксису та граматичних структур.

- Контекстуальне розуміння: здатність розуміти слова та вирази у контексті речення, тексту або дискурсу. Це включає здатність визначати зміст незнайомих

слів з контексту, вміння розрізняти між різними значеннями слів, залежно від контексту вживання.

- Фонетична компетентність: знання та уміння правильно вимовляти слова в мові.

Отже, іншомовна лексична компетентність включає в себе знання та уміння володіти словами та фразами іноземної мови, а також здатність використовувати їх в контексті. Структура іншомовної лексичної компетентності включає в себе різні рівні знання слів, від знання їх значення та вживання до здатності використовувати їх в усному та писемному мовленні.

1.3. Етапи формування іншомовної лексичної компетентності

Формування лексичної компетенції прямо пропорційно залежить від формування у лексичних навичок, що навчаються. У методичній літературі лексичний навик визначається як «автоматизована дія на вибір лексичної одиниці адекватно задуму та її правильного поєднання з іншими одиницями у продуктивній мові (говоріння та письмо) та автоматизоване сприйняття та асоціювання зі значенням у рецептивній мові (аудіювання та читання)» [4, с.243].

Лексичні навички формуються за певними принципами. З нашої точки зору системоутворюючими принципами формування лексичних навичок у немовному вузі є (на основі принципів сформульованих І.Л. Бімом, В.А. Бухбіндер, Н.Д. Гальскова, Н.І. Гез, Ст Штраусом, Н.А. Горлова, Г.А. Китайгородський, І.П. Коротковий):

- принцип єдності навчання лексиці та мовної діяльності;
- принцип інтегративності (інтеграція іноземної мови та спеціальності);
- принцип тематичної обумовленості (з урахуванням вузу та спеціальності студентів);

- принцип верифікації ментальних компонентів у змісті навчання лексиці (вирішення проблемних ситуацій максимально наближених до умов реального спілкування);
- принцип колективної взаємодії;
- принцип урахування дидактико-психологічних особливостей навчання та аудиторії [13, с. 251].

Ці принципи спрямовані на розвиток комунікативної культури із застосуванням лексичних знань з певної тематики та входять до систему засад сучасного комунікативно-когнітивного підходу.

Перший етап формування лексичних навичок починається з придбання сенсорної інформації про слово, а саме: сприйняття, впізнавання образу слова та його розрізнення (розпізнавання слова за його певним ознаками у різних модальностях). Потім відбувається процес запам'ятовування – когнітивна дія щодо утримання слів та їх зв'язків у пам'яті. Процес запам'ятовування може бути усвідомленим, тобто. Учні повинні розуміти значення та зміст лексичних одиниць, а не механічно їх заучувати.

Другий етап формування лексичних навичок передбачає практичні дії зі словом, багаторазове тренування шаблону», з метою поступового розвитку умінь вживати нову лексику, запам'ятовувати її, переводити до рівня довгострокової пам'яті.

Третій етап формування лексичних навичок заснований на формуванні лексичних умінь, тобто. етап творчого застосування знань, відпрацювання лексичних дій у нових умовах, іншими словами – це лексична креативність, яка характеризується оригінальністю та самостійністю висловлювання, новизною думки.

Набуті знання та навички дають можливість розвивати та удосконалювати лексичну компетенцію, про рівень сформованості якою свідчить «здатність учнів вирішувати завдання, пов'язані з засвоєнням іншомовного слова при практичному

користуванні ним у мовленні основі набутих знань та відповідних умінь» [14, с. 112].

Показниками сформованості лексичної компетенції виступають наступні вміння учнів: усвідомлено імітувати звуковий образ іншомовного слова; автоматично знаходити необхідні слова у ментальному лексиконі; комбіновано вживати слова в залежності від ситуації спілкування; висловлювати одну й ту саму думку, використовуючи різні лексичні одиниці; передбачати значення слова за контексту; виходити із ситуації лексичного утруднення різними шляхами; проводити лексичну самокорекцію.

Дані вміння свідчать про сформовану іншомовну лексичної компетенції та, як наслідок, високому рівні спілкування на іноземною мовою.

Отже, формування іншомовної лексичної компетентності включає кілька етапів, від навчання базових лексичних одиниць до використання лексичних ресурсів. Кожен з цих етапів допомагає розширити словниковий запас, розвиває розуміння лексичного контексту та навички використання слів та фраз відповідно до мовних норм та контексту. Формування іншомовної лексичної компетентності є важливим етапом в навчанні мови, який допомагає покращити комунікаційні навички та ефективність спілкування зі сторонніми співрозмовниками.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Методичні положення формування іншомовної лексичної компетентності

Навчальний процес є процес взаємодії вчителя та учня, де постійно змінюються психічні властивості його учасників, тому доцільним є використання різних методів та прийомів на формування іншомовної компетенції учнів.

Ступінь засвоєння учнями лексичних знань надалі визначає успіх чи неуспіх формування іншомовної комунікативної компетенції, тому завдання вчителя полягає у виборі таких засобів, методів та способів навчання, які допоможуть максимально ефективно ознайомити школярів з новими лексичними одиницями та сприяти їх вивченню. Це завдання педагог може реалізувати, використовуючи традиційні та сучасні засоби навчання. До останніх належать вправи, які вчителі активно застосовують як дидактичний засіб навчання [20, с. 217].

Відбір методів та прийомів здійснюється за рахунок поставленого дидактичного завдання, особливостей навчального матеріалу та конкретних умов навчання, віковими та індивідуальними особливостями учнів.

Інформаційно-комунікаційні технології – це сукупність закономірностей, шляхів і засобів обробки, зберігання, розповсюдження і використання інформації за допомогою комп'ютера. Інтернет-технології – сукупність форм, методів, способів, прийомів у навчанні іноземної мови з використанням інтернет-ресурсів та соціальних сервісів [16, с.14].

Використання зазначених технологій вносить зміни в існуючі принципи навчання. Так, принцип наочності стає принципом гіпермедійної наочності, так як мультимедійні технології дозволяють презентувати іншомовний матеріал в супроводі анімації, відеокліпів, динамічних таблиць тощо. Комп'ютери забезпечують диференціацію процесу навчання, адже студенти мають можливість обрати місце і час виконання завдань, темп роботи, складність завдань, послідовність виконання, допоміжні засоби навчання (електронні словники, енциклопедії тощо).

Комп'ютери почали «спілкуватися» між собою з метою обслуговування користувача і надання йому необхідної інформації. З'явилися «розумні» будинки, побутові прилади, які керуються за допомогою смартфонів. Серед сучасних електронних засобів навчання виділяються:

- інформаційно-довідникові програмні засоби (онлайн-енциклопедії наприклад, Britannica, словники – Lingvo тощо);
- інформаційно-пошукові програмні засоби (мультимедійні портали, що містять тексти, аудіозаписи, метод. розробки, які використовуються при навчанні іноземної мови – www.teachingenglish.org.uk та інші);
- демонстраційні програмні засоби (комп'ютерні програми PowerPoint, Prezi, пакет CorelDraw тощо);
- навчальні програмні засоби (мультимедійні навчальні курси та електронні підручники);
- програмні тренажери (напр., Oxford Living Grammar, Oxford Advanced Learner`s Dictionary та інші);
- методичні програмні комплекси та інтернет-платформи для створення гіпермедійних навчальних курсів викладачами (Moodle та інші);
- програмні засоби контролю (тестові середовища).

Існує три моделі використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному середовищі [15, с.220]:

1. ІКТ застосовуються на заняттях по мірі необхідності (використовуються на тому чи іншому етапі заняття для досягнення конкретних цілей). Модель може бути реалізована в кабінеті з одним комп'ютером, в комп'ютерному класі або за допомогою інтерактивних дошок та інтерактивних приставок.

2. Викладач комбінує самостійну роботу студентів та аудиторну роботу без використання комп'ютерів – наприклад, студенти виконують комунікативні завдання вдома в блозі, чаті, на сторінці групи в соціальній мережі чи вікісервісі).

3. Комп'ютерні програми та інтернет-ресурси використовуються для дистанційного навчання іноземним мовам. В основі цієї моделі лежить самостійна робота студентів, яка регулюється та контролюється заздалегідь встановленими проблемними задачами. Прикладом таких засобів можуть виступати різноманітні веб-квести. Обираючи ту чи іншу модель використання ІКТ в навчанні іноземної мови, викладач повинен пам'ятати про те, що вони є не самоціллю, а засобом активізації мовленнєвої діяльності студентів та залучення їх до змістовного іншомовного спілкування [17, с. 147].

Формування іншомовної лексичної компетентності - це процес розвитку знань і вмінь щодо словникового запасу та вміння правильно використовувати слова в мовленні на іноземній мові.

Нижче наведено методичні положення формування іншомовної лексичної компетентності:

- Читання. Послуговуючись текстами на іноземній мові, можна посилити свій словниковий запас. При цьому необхідно відзначати нові слова, досліджувати їх значення та вживання.

- Словникові тексти. Корисно переглядати словникові тексти та визначати значення та вживання слів.

- Використання словника. У випадку незнайомих слів необхідно перевірити їх значення в словнику. При цьому важливо звертати увагу на частини мови, контекст та синоніми.

- Картки зі словами. Для запам'ятовування нових слів можна використовувати картки зі словами, на яких зазначається слово та його переклад. Ці картки можна розміщувати на видимому місці та переглядати від часу до часу.

- Розмовна практика. Проведення розмовних практик на іноземній мові може допомогти у засвоєнні нових слів та їх вживанні в мовленні.

- Запис мовлення. Записування мовлення та перегляд його може допомогти у виявленні слів, які потрібно засвоїти.

- Використання онлайн-ресурсів. Для вивчення іноземної мови можна використовувати онлайн-ресурси, такі як словники, тести та вправи.

Ці методичні положення можуть допомогти у формуванні іншомовної лексичної компетентності.

Отже, методичні положення формування іншомовної лексичної компетентності є важливим інструментом для вчителів та студентів, які бажають покращити свої знання та навички в іншомовній лексиці. Документ містить систематизований підхід до вивчення лексики, описує різні методи та стратегії, що допомагають ефективно засвоювати нові слова та фразеологізми. Крім того, методичні положення сприяють формуванню культури мовлення та підвищенню рівня комунікативної компетентності. Використання рекомендацій документу дозволяє ефективно здійснювати процес навчання та забезпечує якісну підготовку в мовленнєвій сфері.

2.2. Система вправ із формування іншомовної лексичної компетентності

Розглянемо шість методів формування лексичної компетенції учнів.

1. Використання наочності. Наочність буває різною та її застосування залежить від індивідуальних особливостей учнів та цілей, завдань уроку.

Наочність буває: предметна, наочність дією, образотворча, звукова та контекстуальна. Для вибору цих видів наочності можуть бути критерії доступності, простоти, доцільності. Предметна наочність включає ті предмети, які знаходяться в аудиторії або вчителі ми можемо використовувати на уроці. Головне завдання педагога – правильно продемонструвати процес чи явища з допомогою наочності, що він вибрав [4, с. 243].

Вибираючи різний вид наочності вчитель повинен перевірити, щоб її зміст відповідав змісту уроку, має бути доступною всім учнів. Тому на сучасному етапі педагоги схиляються до використання відео наочності. Де поєднуються дія та звук, за допомогою паузи можна зосередити увагу на певному об'єкті чи предметі, який необхідно семантизувати.

2. Семантизація за допомогою антонімів та синонімів. Якщо учням знайоме поняття антоніма, то знаючи слово *"long"* ("довгий") вони без труднощів здогадаються про значення слова *"short"* ("короткий"). Однак, що Щодо синонімів тут є одна складність. В англійській мові рідко зустрічаються повні синоніми. Кожен синонім має свій відтінок значення. Це з історією мови, з джерелами його запозичення. У цьому формуючи лексичну компетенцію, можна підтягнути соціокультурну компетенцію учнів. Зануривши їх в історію та культуру, вивчення різних пластів запозичення та етимології слів. Спосіб ознайомлення з новою лексикою за допомогою синонімів та антонімів тісно пов'язаний з методом словотвору [3, с. 55].

3. Семантизація з використанням відомих способів словотвору. Цей метод семантизації дозволяє ввести слово в певну систему, що сприяє створенню міцних парадигматичних зв'язків цього слова. Також повторення вже вивчених слів, що підходять за цю категорію.

Способи словотвору:

1. Суфіксально-префіксальний спосіб;

2. Словоскладання;

3. Інверсія.

Кожен із представлених способів має ряд складнощів, які вчитель може передбачати та зняти до появи помилок [15, с. 220].

4. Переклад слова. Цілком доречно, якщо надалі планується активне тренування цього слова в різних контекстах. Метод перекладу можна використовувати в тому випадку, якщо за допомогою нього ми найбільше точно передамо значення слова. Переклад найчастіше використовується на старшій ступені навчання.

У разі найкраще використовувати переклад тлумачення, особливо якщо йдеться про без еквівалентну лексику.

5. Пошук слова у словнику. Можна використовувати одно- та двомовні словники, словники синонімів тощо.

Для більш ефективної та цікавої роботи, вчитель може організувати конкурс на найшвидший і при цьому правильний переклад. Такий метод особливо добре використовувати в аудиторії, де учні погано знайомі зі словником, ще погано орієнтуються у системі його побудови, не вміють працювати з алфавітом, або не розуміють, що одне і те ж слово може мати кілька значень і переклад залежить від контексту.

При постійному та спрямованому використанні цього методу ми зможемо сформувати в учнів навички самостійної роботи, інтерес до роботи зі словником, пошуку інформації.

6. Розвиток мовної гіпотези через контекст. Цей метод один із найскладніших для навчання.

Наведемо декілька прикладів вправ для формування іншомовної лексичної компетентності в учнів основної школи з використанням мультимедійних технологій:

- Вибір правильного слова зі списку для опису картинки. Наприклад, учні можуть побачити картинку з зображенням пляжу, а потім вибрати правильне

слово зі списку для опису цієї картинки, таке як *"sand"*, *"ocean"*, *"sun"*, *"beach umbrella"* тощо.

- Прослуховування або перегляд відеофрагментів та заповнення пропущених слів у виразах. Наприклад, учні можуть переглянути відеофрагмент про кіно та заповнити пропущені слова у реченнях, які є частинами цього відеофрагменту.

- Створення власного словника. Учні можуть створювати свій власний словник з новими словами, які вони зустріли під час вивчення іноземної мови. Це може включати додавання нових слів та виразів, що знаходяться у текстах, які вони читають, або ті, що вони почули від інших людей.

- Вправи на знаходження спільних та відмінних ознак між різними словами та виразами. Наприклад, учні можуть порівнювати слова *"car"* та *"bus"* та знаходити спільні та відмінні ознаки цих транспортних засобів.

- Вправи на знаходження синонімів та антонімів. Наприклад, учні можуть використовувати словник для пошуку синонімів та антонімів до слів, які вони вивчають, а потім використовувати їх у контексті, щоб забезпечити краще засвоєння цих слів.

Наприклад: Вид вправи: вибір правильної відповіді

Завдання. Choose the correct words to form collocations.

j) get / go involved in wildlife conservation

k) spend / invest in solar or wind power

l) use / do more public transport

m) ban / refuse the use of plastic bags

n) moderate / reduce packaging of products

o) reorganize / recycle our waste

p) increase/grow international cooperation

q) support / strengthen sea defences

r) make / develop renewable energy sources

Режим виконання: індивідуально, усно. Спосіб контролю: самоконтроль або взаємоперевірка.

Отже, система вправ із формування іншомовної лексичної компетентності - це ефективний спосіб розвитку словникового запасу та покращення вміння користуватися іноземними словами в мовленні. Ця система складається з різноманітних вправ та завдань, які допомагають збільшувати кількість слів, які можна використовувати в іншомовному мовленні, а також вдосконалювати правильне вживання та розуміння значень цих слів. Використання системи вправ із формування іншомовної лексичної компетентності може допомогти зробити процес вивчення іноземної мови більш ефективним та цікавим

2.3. Розробка методичного заняття з формування іншомовної лексичної компетентності з використанням мультимедійних технологій

Lesson «Seasons. Winter. Clothes»

Клас: 5

Предмет: англійська мова

УМК: Англійська мова. 5 клас : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) (авт. Карток Q.Д., Карпюк К.Т.). Тернопіль.:Астон, 2022. - 164 с.:

Тема: «Seasons. Winter. Clothes»

Тип уроку: комбінований спрямований на розвиток лексичної компетентності

Мета уроку: повторити та розширити лексику на тему «Пори року. Зима. Одяг»; навчити учнів зіставляти Present Simple або Present Continuous; повторити використання модального дієслова can в питаннях.

Цілі:

Практичні:

- розвивати навчально-пізнавальні та комунікативні компетенції учнів.
- порівняти часи Present Simple Present Continuous на прикладі пропозицій, що включають прислівники always і now.
- активізувати тематичну лексику у відповідях питання з модальним дієсловом can.

Розвивальні:

- розвивати навички читання та говоріння на тему уроку.
- удосконалювати вимовні навички за допомогою аудіювання.
- для активізації та засвоєння тематичної лексики створювати мовні ситуації, співвіднесені до реальних об'єктів.
- розвивати навички роботи з інтерактивним обладнанням (інтерактивний плакат, інтерактивна дошка, інтерактивний тест).

Виховні:

- розвивати вміння працювати в команді та парах, розвивати почуття взаємодопомоги.
- розвивати толерантність та патріотизм, порівнюючи англomовну та вітчизняну культури за допомогою прислів'їв та приказок.

Режим роботи: фронтальний, індивідуальний, парний, груповий.

Види вправ: мовні, умовно-мовні, мовні.

Обладнання уроку: УМК «Spotlight», комп'ютер (презентація «Seasons!»), мультимедійний комплекс (проектор + екран) або інтерактивна дошка (ІД), дошка, картинки, магніти, робочі листи учнів (роздатковий матеріал).

Тривалість уроку: 40 хвилин.

Схематичний план уроку

Початок уроку

I. Організаційний момент.....1 хв

Основна частина уроку

II. Автоматизація використання лексичних одиниць.....10 хв

III. Робота над мовним матеріалом.....7хв

IV. Автоматизація вивченого.....	8хв
V. Автоматизація використання Present Simple Present Continuous.....	10хв
VI. Автоматизація використання прислівників.....	3хв
Заключна частина уроку	
VII. Підбиття підсумків, домашнє завдання завершення уроку.....	1хв

Етапи, прийоми навчання	Зміст уроку
<p>I. Початок уроку</p> <p>Етап 1. Організаційний</p> <p>Приєм 1. Повідомлення теми уроку.</p> <p>Приєм 2. Перевірка домашнього завдання.</p> <p>Приєм 3. Фонетична зарядка.</p>	<p>T: Good morning! I am glad to see you. How are you today?</p> <p>S: вітаються з вчителем.</p> <p>T: So, the topic of our lesson is «Seasons. Winter. Clothes».</p> <p>T: Let’s check your homework for today.</p> <p>S: перевіряють домашнє завдання.</p> <p>T: Let’s play a game with different cards. Я буду казати вам слова а ви будете повторювати.</p> <p>S: учні повторюють знаки транскрипції та хором вимовляють звуки та слова.</p>

<p>II. Основна частина уроку</p> <p>Етап 2. Робота над мовним матеріалом «Пори року. Місяці».</p> <p>Приєм 1. Аудіювання та читання.</p> <p>Приєм 2. Пошук відповідності.</p> <p>Етап 3. Автоматизація.</p> <p>Приєм 3. Вправа на автоматизацію вивчених слів.</p> <p>Приєм 4. Вправа на порівняння Present Simple Present Continuous .</p> <p>Приєм 5. Заповнення кросворду з тематичною лексикою.</p>	<p>T: Dear pupils, what seasons do you know?</p> <p>S: учні називають назви пір року та місяців.</p> <p>T: Please, listen and repeat.</p> <p>S: учні слухають та повторюють за диктором.</p> <p>T: Read and match the word to the picture.</p> <p>S: учні виконують завдання.</p> <p>T: I will read you some words, please listen and repeat after me: heavy jacket, trousers, boots, cap, scarf, gloves, skirt, sweater.</p> <p>S: учні повторюють.</p> <p>T: Please, complete this exercise. Your task is to put words which mean items of clothing and match the necessary tenses with adverbs always and now.</p> <p>S: учні виконують вправу.</p> <p>T: You see a crossword in front of you. Please fill it in. And complete the task in pairs.</p> <p>S: учні працюють з кросвордом у парах.</p>
<p>III. Завершальна частина уроку.</p> <p>Етап 4. Підбиття підсумків та пояснення домашнього завдання.</p>	<p>T: What did we do at our lesson? How do you like the lesson?</p> <p>S: учні діляться враженнями.</p> <p>T: Write down your homework. Good bye! Have a nice day.</p> <p>*учні записують домашнє завдання.</p> <p>S: Good bye!</p>

ВИСНОВКИ

У сучасному світі знання англійської мови є дуже важливими для успішного вступу до вишів та подальшої кар'єри. Тому формування лексичної компетентності учнів основної школи є надзвичайно важливим завданням для сучасної освіти.

Англомовну лексичну компетентність розглядають також як володіння певною системою умінь і навичок міжособистісного спілкування достатніх для досягнення поставленої суб'єктом комунікативної мети. Таким чином, іншомовна лексична компетентність охоплює як мовні та мовленнєві навички та вміння, так і навички соціально-психологічні, що забезпечують ефективну взаємодію з людьми і полегшують розв'язання міжособистісних проблем.

У науково-педагогічній англійськомовної лексичної компетентності. У загальному вигляді структуру лексичної компетентності можна подати у сукупності таких компонентів, як лінгвістична, соціолінгвістична та прагматична компетенції.

Мультимедійні технології можуть бути ефективними інструментами у формуванні англійськомовної лексичної компетентності учнів основної школи. Вони дозволяють створювати інтерактивні та цікаві заняття, використовуючи візуальні та звукові ефекти, а також інші елементи, які допомагають учням запам'ятовувати нові слова та вживати їх у практиці.

Успішне формування англійськомовної лексичної компетентності учнів основної школи з використанням мультимедійних технологій потребує відповідного підходу та кваліфікованого вчителя, який знає, як використовувати ці технології в навчальному процесі. Такий підхід може забезпечити ефективне формування англійськомовної лексичної компетентності учнів, що сприятиме їхньому успіху в подальшому навчанні та житті.

Крім того, мультимедійні технології дозволяють персоналізувати навчання, адаптуючи його до потреб та можливостей кожного учня. Це збільшує інтерес до навчання, а також допомагає учням розвивати свої індивідуальні здібності та навички.

Проте, необхідно зазначити, що мультимедійні технології повинні бути доповнені іншими методиками навчання, такими як читання, письмо та мовлення. Тільки комплексне використання різних методик може забезпечити повноцінне формування лексичної компетентності учнів.

Отже, методика формування англійськомовної лексичної компетентності в учнів основної школи з використанням мультимедійних технологій є важливим та перспективним напрямом у сучасній освіті. Використання таких технологій може допомогти підвищити якість навчання та забезпечити ефективне формування англійськомовної лексичної компетентності учнів. Однак, необхідно зберігати баланс між використанням різних методик навчання та відповідною кваліфікацією вчителя для досягнення найкращих результатів.

РЕЗІЮМЕ

Тож, під час дослідження даної теми показано, що лексична компетентність є дуже важливим елементом у вивченні іноземної мови.

Виявлено, що для кращого запам'ятовування нового матеріалу слід використовувати мультимедійні технології, ці засоби заохочують дітей до пізнання нового та розширюють кругозір.

Також було встановлено, що оволодіння лексичною компетентністю впливає на розвиток та рівень розуміння текстів, нових слів, також тренують дітей до комунікації з носіями мови, що значно полегшить спілкування з іноземцями у майбутньому.

Відображено етапи формування іншомовної лексичної компетентності та сучасні електронні засоби навчання які значно полегшують процес здобутку знань, та роблять його цікавим та ефективним. Показано авторів які вивчали особливості даної компетентності.

Відібрано та продемонстровано різні види вправ на розвиток та удосконалення лексичної компетентності в учнів основної школи.

Показано і роз'яснено доцільність і ефективність використання тієї чи іншої вправи, і було виявлено, що навчання з використанням мультимедійних технологій дуже заохочує учнів до роботи на уроці і тримає їх увагу весь час заняття, що є більш ефективним для засвоєння матеріалу.

Summary

So, the study of this topic has shown that lexical competence is a very important element in learning a foreign language.

It has been found that multimedia technologies should be used for better memorization of new material, as these tools encourage children to learn new things and broaden their horizons.

It has also been found that mastering lexical competence affects the development and level of understanding of texts and new words, and also trains children to communicate with native speakers, which will greatly facilitate communication with foreigners in the future.

The stages of formation of foreign language lexical competence and modern e-learning tools that greatly facilitate the process of acquiring knowledge and make it interesting and effective are reflected. The authors who have studied the features of this competence are shown.

Different types of exercises for the development and improvement of lexical competence of primary school students are selected and demonstrated.

The expediency and effectiveness of using a particular exercise are shown and explained, and it was found that teaching with the use of multimedia technologies greatly encourages students to work in class and keeps their attention throughout the lesson, which is more effective for learning the material.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про загальну середню освіту: Закон України (ред. від 16.07.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>.
2. Асоянц П. Г. Методичні переваги використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування англійськомовної професійно орієнтованої лексичної компетенції. Теоретичні питання культури, освіти та виховання. Збірник наукових праць, вип. 49, КНЛУ, 2014. С. 90-97.
3. Баранова С. В. Електронні засоби навчання у викладанні філологічних та перекладацьких дисциплін // Філологічні трактати. – Т.7, вип. 2. – Суми: Сумський державний університет, 2013. – С. 53–59
4. Гаврилюк Н. М. Принципи навчання лексиці на заняттях з іноземної мови у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс] / Н. М. Гаврилюк //

- Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2015. – Вип. 41. – С. 240-244. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2015_41_53.
5. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
 6. Кожем'яко Н. В., Мостицька Л. М. Використання інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови. Інноваційна педагогіка. 2018. Вип. 4(1). С. 76-79. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2018_4\(1\)__18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2018_4(1)__18).
 7. Леонтян М. А. Поняття «компетенція» і «компетентність» у теорії освіти [Електронний ресурс] / М. А. Леонтян // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Педагогіка. – 2012. – Т. 188. – Вип. 176. – С. 73-75. – Режим доступу : <http://pednauki.chdu.edu.ua/article/viewFile/81299/76766>.
 8. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з англійської мови (лексичний мінімум) [Electronic resource] / Український центр оцінювання якості освіти, 2019. – Режим доступу : <http://testportal.gov.ua/progeng/>
 9. Рудяк А. О. Етап семантизації у формуванні іншомовної лексичної компетентності. Київ : Хмельницький. 2022. 64 с.
 10. Butt, Adam, Student Views on the Use of a Flipped Classroom Approach : Evidence from Australia (2014). Business Education & Accreditation, v. 6 (1) p. 33-43
 11. Carrier M., Damerow R., Bailey K. Digital language learning and teaching. Research, theory and practice. London, UK : Routledge, 2017
 12. Ellis Rod. Understanding second language acquisition, 2nd edition. Oxford : OUP, 2015. 365 p.

13. Joneen Lowman (2014) Exploring the Use of Podcasts and Vodcasts: Multimedia Tools for Word Learning, *Computers in the Schools* [Electronic resource] / 31:4, p. 251-270 – Access mode : <https://www.tandfonline.com/action/showCitFormats?doi=10.1080%2F07380569.2014.967622>.
14. Fu, J. ICT Provides more Creative Solutions to Different Types of Learning Inquiries. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*. 2013. – P. 112-125.
15. Krasulia, A. Blended Learning: Advantages and Disadvantages in the EFL Classroom [Electronic resource] / A. Krasulia // *Якісна мовна освіта у сучасному глобалізованому світі: тенденції, виклики, перспективи: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 23-24 листопада 2017 р.* – Суми: СумДУ, 2017. – С.220-224. – Access mode : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/67256/1/Krasulia_Blended_Learning.pdf
16. Krasulia A. Students' Perceptions of Educational Value and Effectiveness of Integrating Electronic Gadgets with Teaching-Learning Activities in an English as a Foreign Language Classroom. 2018. – 65 p.
17. Liu, O., Bridgeman, B., Adler, R. Measuring learning outcomes in higher education: Motivation matters. *Educ. Res.* 2012. – 362 p.
18. Nikou, S., Maslov I. An analysis of students' perspectives on e-learning participation. The case of COVID-19 pandemic. *Int. J. Inf. Learn. Technol.* 2021. – P.299-315
19. Tarvin L. Communicative Competence: Its Definition, Connection to Teaching, and Relationship with Interactional Competence [Electronic resource] / Unpublished; 2015. Access mode : https://www.researchgate.net/publication/283711223_Communicative_Competence_Its_Definition_Connection_to_Teaching_and_Relationship_with_Interactional_Competence

20. Wang, A. The wear out effect of a game-based student response system. *Comput. Educ.* 2015. – P. 217-227.
21. Lingualeo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lingualeo.com/> 10. The Common European Framework of Reference for Languages / The English edition is published by Cambridge University Press [Electronic resource]. – The mode of access: www.uk.cambridge.org/elt.
22. ToonDoo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.toondoo.com/>
12. 5 онлайн-ресурсів, що перетворюють вивчення англійської на веселу гру. Quizlet [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-resursiv-shho-peretvoryat-vyvchennyaanglijskoyi-na-veselugru/>
23. 5 онлайн-ресурсів, що перетворюють вивчення англійської на веселу гру. Kahoot [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/5-onlajn-resursiv-shho-peretvoryat-vyvchennyaanglijskoyi-na-veselugru>